

природокористування Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. - Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. - 2010. - №1. - 198 с.

4. ДБН 79-92 «Житлові будинки для індивідуальних забудовників України».

5. Правила охорони електричних мереж, затверджені постановою Кабінету України від 04.03.97. №209.

Annotation

This article dwells upon the analysis of recreational potential, especially of natural resources and the overall situation of urban resort settlement. Based on the analysis of objects wooden construction and adjacent areas, defined by their positive and negative characteristics. The result of the study were: the development of guidelines on the formation of aesthetic architectural image of the resort and improvement of functioning buildings and recreational facilities; formulated principles of the enabling environment recreation; ways to improve the overall tourist infrastructure.

Key words: wooden recreational architecture, Transcarpathian region, spa resort, hotel, restaurant, infrastructure.

A. Savchuk

Resort wooden buildings solotvyno village of transcarpathian region

УДК 72.001.76 (045)

Качура В.В.,

*Магістрант кафедри архітектури
Національного авіаційного університету*

Хлюпін О.А.,

Старший викладач, ННІАП НАУ

ПРОСТОРОВА ТА АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕХНОПОЛІСІВ

Анотація: стаття присвячена основним аспектам просторової та архітектурно-планувальної організації технополісу як нового архітектурного утворення. Представлена основна класифікація технополісів. Акцентується увага на тому, що дані об'єкти грають істотну роль в економічній, соціальній, культурній складових життя людини. Авторами розглянуті основні принципи архітектурно-планувальної організації технополісів.

Ключові слова: технополіс, інноваційний центр, наука, модульне будівництво, структура, економіка, модернізація, високі технології.

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими соціальними та економічними задачами. Створення високих технологій на базі досягнень

фундаментальної і прикладної науки— це не нове завдання, адже ще в радянські часи голосно звучав термін «впровадження», створювалися науково-виробничі об'єднання, міжгалузеві науково-технічні комплекси. Вони, звісно, виправдали себе у практичному плані, але не змогли вирішити досить велику кількість актуальних проблем, що є важливими у містобудуванні. Матеріальне середовище гальмувало розвиток інноваційних процесів.

Щоб створити нові установи та підприємства (чи розширити, збільшити та оновити вже існуючі) було потрібно досить багато часу (близько 7-10 років необхідно було, щоб здати будівлю в експлуатацію від видачі завдання на її проектування). До того ж, не всі пропозиції та проекти були реалізовані.

Домінуючою тенденцією прогресу світової економіки є її перехід від індустріальної до постіндустріальної фази розвитку, головними ресурсами якої є творчий, інтелектуальний потенціал людини і створювані нею високі технології [1]. Саме тому увагу привертають технополісні структури, що функціонують в Західній Європі, Північній Америці, Південно-Східній Азії. Адже у їх складі виникають цілі інкубатори інновацій, які можуть поєднувати під своїм дахом і науково-технологічні фірми, що використовують ризиковий капітал; і наукоємні виробництва, орієнтовані на впровадження досягнень нових технологій; і освітні комплекси, зайняті підготовкою кадрів; сервісні підрозділи, що сприяють не тільки виробництву нової продукції, а й її поширенню; також телекомунікаційні центри, які забезпечують можливості ділового спілкування людей.

Отже, технополіс — це науково-промисловий комплекс, створений для виробництва нової прогресивної продукції або розроблення нових наукомістких технологій на базі тісних відносин з університетами і науково-технічними центрами. У ньому поєднуються наука, техніка і підприємництво, здійснюється тісне співробітництво між академічною наукою, підприємцями, місцевими і центральними органами влади.

Головною умовою стрімкого зростання інноваційного потенціалу України є активізація науково-інноваційної діяльності та тісна взаємодія науки і виробництва. У нашій країні поштовхом до цього процесу стало Розпорядження Президента України «Про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів», видане 22 травня 1996 р. [2]. Також, у наступні роки було прийнято низку законів Верховною Радою України, Постанов Уряду України [3]. Наприклад, у 1999 р. було ухвалено Закон України «Про спеціальну економічну зону туристсько-рекреаційного типу «Курортполіс Трускавець» і створено перший в Україні технополіс [4].

В Україні протягом кількох десятиліть створювалася досить велика кількість науково-виробничих комплексів; однак це було зроблено поза

ринковими економічними умовами і у відсутності конкуренції, тому не можна сказати, що їх діяльність виправдала сподівання, що на них поклалися. На теперішній час, в умовах розвитку в Україні нового інформаційного суспільства та «економіки знань», процес створення вітчизняних центрів інновацій - технополісів, які повинні мати велике як економічне, так і соціальне значення, набуває піку своєї актуальності.

Мета роботи: обґрунтування основних принципів просторової та архітектурно-планувальної організації технополісів та їх впливу на містобудівну, соціальну, економічну, культурну сферу життя населення.

Розгляд останніх публікацій з теми. Проблеми інноваційного розвитку в українській економіці та становлення інноваційної інфраструктури — науково-технологічних парків та полісів (саме вітчизняних) стали об'єктами дослідження багатьох вчених в Україні, таких як: П. Бубенко, А. Гальчинського, В. Геєця, В. Семиноженко та ін. [3].

Матеріали дослідження. Аналіз світового досвіду демонструє, що економічне зростання досить розвинутих країн, а також їх окремих регіонів вже давно базується на використанні сфери знань і високих технологій, а їх ефективне поєднання гарантує прогресивний розвиток нації та людства. Однією з найбільш вдалих форм такої інтеграції є технополіси.

Функцією технополісу є максимальне використання унікального науково-виробничого та трудового потенціалу великого міста, його зручного економіко-географічного положення через формування життєво важливої для інноваційної діяльності інфраструктури.

Основою технополісу є його науково-дослідний комплекс. Він готує радикальні прориви в технології на основі фундаментальних наукових досліджень міжгалузевого характеру, які визначають перспективи розміщених у ньому виробництв.

Технополіси істотно різняться за масштабами, структурою та обсягом послуг, які надаються, за рівнем наукомісткості, складом учасників. До складу технополісів можуть входити:

- науково-дослідні організації та установи;
- промислові підприємства;
- культурно-побутові об'єкти;
- комунальні та інформаційні мережі;
- проектно-конструкторські центри та дослідні виробництва;
- фінансово-кредитні установи;
- торговельні, посередницькі, консультаційні та інші структури.

Таким чином, поєднання технопарків з житловими районами, суспільно-інформаційними центрами і рекреаційними зонами перетворює їх в технополіси

- відносно самостійні, комплексні містобудівні новоутворення. Технополіс — це скоріше не структура, а образ.

На містобудівному рівні інноваційні центри можна класифікувати наступним чином:

- за розміром (малі, середні, великі);
- по розміщенню щодо міст (в центрі, серединній зоні, на околиці, за межами міста);
- за умовами будівництва (на незабудованих територіях, на промислових територіях, які вибули зі свого використання) [5].

Найбільш вдалим, раціональними та функціональними інноваційними центрами виявилися технополіси (наукові містечка), в яких зосереджені об'єкти як освіти, науки, ділової активності, виробництва, так і житла та деякі комплекси громадських центрів [5].

Варто зауважити, що звичайне перенесення, копіювання зарубіжного досвіду формування технополісів на вітчизняний ґрунт не можливе. Оскільки розвиток наукових досліджень та новітніх технологій на заході концентрувався у великих університетах і, таким чином, був пов'язаний з ними. Саме тому створені інноваційні центри тяжіють до центрів освіти і стають однією з функцій нових містобудівних форм. В Україні за радянських часів наукові центри склалися на самостійній основі— галузевій (галузеві НДІ) та академічній (наукові центри академії УРСР), а тому мають розвинену структуру просторової організації (розміщуються розкинуто на території держави), що ускладнює їх злагоджене функціонування і не включає в себе об'єктів освіти.

Представляють інтерес останні проектні розробки вітчизняних інноваційних центрів — технопарк і технополіс «П'ятихатки» (Харківської області). Також, розташовані у Донецьку три технополіси: «Вуглемаш», «Ресурси Донбасу», «Еко Донбас». Однак в силу відсутності чіткого законодавчого визначення і функціонального взаємозв'язку всі інноваційні центри працюють з малою віддачею. Характерною рисою для України є те, що вони розташовуються в існуючих будинках, частково перероблених та відремонтованих. Архітектурно-планувальна організація вітчизняних технополісів в основному залишилася такою ж, як і була закладена ще при їх будівництві [6].

Просторовим та містобудівним ядром будь-якого технополісу повинна бути його наукова, а також виробнича частина.

Для того, щоб функціонування технополісу отримало максимального свого показника та підтвердило очікування, в регіоні, де він розміщений повинні бути відповідні науково-освітні, соціальні, містобудівні та архітектурно-художні умови, наявність інфраструктури і необхідної транспортної мережі.

Розвиток просторових, архітектурно-планувальних, а також конструктивних рішень технополісу відбувається в напрямку застосування універсальних будівель, які були б багатофункціональними та дозволяли здійснювати швидко заміну їх функціонального призначення. Світова тенденція будівництва подібних центрів на теперішній час орієнтована на мобільні (збірно-розбірні, модульні, ніздрюваті, та ті форми та об'єкти, що здатні трансформуватися) та швидко зведені будівлі та споруди з урахуванням принципів художньої виразності, образності зовнішнього опорядження, гармонійного його поєднання як з інтер'єрним рішенням, так і з навколишнім середовищем. Також, поширення набуло використання при будівництві сучасних матеріалів та конструкцій, що дозволяють створити будівлі з мінімальним енергоспоживанням.

Процес проектування, саме будівництво та взагалі подальший розвиток та функціонування сучасного технополісу вимагає безперервного узгодження роботи багатьох факторів, що відображаються і в просторовому та архітектурно-планувальному вирішенні, а саме:

1. Створення інноваційних центрів (технополісів) обумовлено науково-технічним прогресом, де головну роль відіграє наука.

2. Просторова та архітектурно-планувальна організація залежить від великої кількості різноманітних чинників та впливів: розміщення, виду, типу технополісу, шляхів включення його в існуючий ландшафт та навколишнє середовище, аналізу існуючих архітектурно-будівельних традицій, стану оточуючої інфраструктури та транспортної мережі, наявності місцевих вищих, середньотехнічних навчальних закладів, НДІ та необхідних підприємств.

3. При будівництві віддається велика перевага швидко зведеним модульним будівлям, з використанням сучасних будівельних та оздоблювальних матеріалів, конструкцій. Також, велике значення відіграють акценти та виразні форми й об'єми.

4. На даний момент технополіси в Україні зводяться на базі вже існуючих НДІ, проте зміни в архітектурно-планувальну організацію, закладену ще при їх будівництві не вносяться.

5. Намічається та поступово приходить в Україну тенденція створення технополісів з використанням багатофункціонального відкритого простору (що відображає сучасні тенденції).

6. Для того, щоб проектувати і будувати технополіси необхідно розробити нормативну документацію, якої не вистачає на сьогодні в державі.

Загальні висновки. Таким чином, розглянуті найважливіші питання по просторовій та архітектурно-планувальній організації інноваційних центрів —

технополісів. На основі вищевикладеного можна виокремити наступні принципи просторової та архітектурно-планувальної організації технополісів:

1. Принцип доступності — технополіс має розміщуватися поруч з розвиненою суспільно-інформаційною та інженерно-транспортною інфраструктурою.

2. Принцип оптимальних, раціональних зв'язків — у технополісі має відбуватися декілька функціональних процесів, які необхідно розподілити на першочергові (головні) та другорядні, а також розмежувати їх потоки.

3. Принцип ієрархічності будівель та споруд — технополіс розглядається як цілісна система, тому ієрархія його окремих частин відображає ієрархічні відносини між їх функціональним призначенням.

4. Принцип гнучкості простору — в просторовій та архітектурно-планувальній організації технополіс має складну, комплексну структуру, проте, вона має бути досить мобільною, гнучкою та швидко реагувати на можливі зміни, корективи та нові тенденції.

5. Принцип екологічності, гармонії людини та природи — антропогенний вплив на оточуюче середовище має бути мінімізований, архітектура технополісу повинна вписуватися в оточуючу природу, а його архітектурно-планувальна організація має базуватися на наявній ситуації, існуючих природних умовах та особливостях місцевості.

6. Принцип лаконічності форм та об'ємів — організація простору технополісу має базуватися на лаконічності, раціональності та відмові від усіяких історичних тенденцій прикрашання та перенавантаження оточення.

7. Принцип символічності — будівлі та споруди першочергово мають відображати свою функцію, доносити її до людини через емоційне сприйняття, через посилення, що зашифроване у самій формі, задумі будівлі чи споруди.

8. Принцип багатогранності форми — використання форми, як елемента, який стимулює чуттєвість, інтуїтивне, творче та раціонально-аналітичне сприйняття архітектури людиною.

Усі наведені принципи мають спільність та повинні узгоджуватися між собою. Кожен з них має бути уточненим у ході проектування і отримує своє значення (вагомість) у відповідності оточуючих факторів та впливів [7].

Список використаних джерел

1. Государственные и региональные приоритеты управления инновационной и научно-технической деятельностью / В. В. Дорофиев [и др.]; Донецкий гос. ун-т управления. – Донецк : ВИК, 2005. – 259 с.
2. Розпорядження Президента України «Про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/549-96-%D0%BF>.

3. Тульчиненко, С. О. Роль науково-технологічних парків у розвитку інноваційних процесів/ С. О. Тульчиненко // Проблеми науки. – Київ, 2008. – № 10. – С. 13.
4. Закон України «Про спеціальну економічну зону туристсько-рекреаційного типу «Курортполіс «Трускавець». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/514-14>.
5. Хрусталеv, Д. А. Архитектурное формирование научно-производственных зданий инновационного направления: автореф. дис. канд. архитектуры : 05.23.21 / Дмитрий Александрович Хрусталеv ; МАРХИ. – М., 2011. – 151 с.
6. Рыков, К. Н. Особенности архитектурной организации структур технопарков технопарков / К. Н. Рыков // Периодическое издание «Архитектон: известия вузов». – 2010. – № 31 (Приложение). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://archvuz.ru/2010_3/4.
7. Антонов, А. В. Принципы формирования архитектуры зданий инновационных центров: автореферат диссертации на соискание ученой степени канд. архитектуры : 18.00.02 / А. В. Антонов. – М., 2007. – 24 с.

Аннотация

Качура В.В., Хлюпин О.А. Пространственная и архитектурно-планировочная организация технополисов - рукопись.

Статья посвящена основным аспектам пространственной и архитектурно-планировочной организации технополиса как нового архитектурного образования. Представлена основная классификация технополисов. Акцентируется внимание на том, что данные объекты играют существенную роль в экономической, социальной, культурной составляющих жизни человека. Авторами рассмотрены основные принципы пространственной и архитектурно-планировочной организации технополисов.

Ключевые слова: технополис, инновационный центр, наука, модульное строительство, структура, экономика, модернизация, высокие технологии.

Abstract

Kachura V.V., Hlyupin O.A. Spatial and architectural-planning organization of technopolises – The manuscript.

The article is devoted to the main aspects of the spatial and architectural-planning organization of the technopolis as a new architectural formation. The basic classification of technopolis is presented. Attention is focused on the fact that these objects play an important role in the economic, social, cultural components of a person's life. The authors consider the basic principles of spatial and architectural planning organization of technopolis.

Keywords: technopolis, innovation center, science, modular construction, structure, economy, modernization, high technologies.